

Kemi lägger krokben för vårrapsen

En pilotstudie vid SLU visar att det enda i Sverige tillåtna betningspreparatet Chinook inte ger tillräcklig effekt. Samtidigt tyder studien på att jordlopporna blivit resistent mot pyretrorider. Men Kemikalieinspektionen lyssnar inte på varningssignalerna utan bakbinder odlarna och äventyrar vårrapsodlingen.

Av: Albin Gunnarson, Svensk Raps

Resultat från studien i växthus speglar säkert vad många melansvenska våroljeväxtodlare upplevt de senaste åren i fält. Studien visar att betningsmedlet ger ett visst skydd under plantans första dagar i växthus, men detta är otillräckligt i fält. I studien dog inte en enda jordloppa trots att lopporna bevisligen ätit av betade plantor.

Inte nog med det. Jordloppor utsattes också för samma typ av biotest med λ -Cyhalothrin (Karate) som används vid resistenstest av rapsbaggar. Endast 25 procent av jordlopporna som exponerades för Karate dog efter 24 timmar. Detta visar tydligt att det nu är stor risk att också jordloppor utvecklats resistens mot pyretrorider på precis samma sätt som rapsbaggar gjort.

Betning flyttar utomlands

När det gäller vinterns produktion av svenskt rapsutsäde, både vår- och höstutsäde, ser det också problematiskt ut då godkännandet av fungiciden Rovral 500A upphört och att en ny ansökan på Rovral Aqua beräknas ta minst 2 år att handlägga. Detta kan innebära att svensk utsädesindustri av raps flyttar utomlands då marknaden kräver rationella lösningar och lagrum finns för detta. Då blir förvisso nödvändiga kemikalier tillgängliga, men då fullständigt helt utan svenska myndigheters kontroll.

Svensk utsädeshantering håller annars en hög standard och vi har ett bättre prisläge i Sverige än på många andra håll i Europa. Då känns det konstigt att ställa denna industri åt sidan och behöva förlita sig på import. En import som mycket väl kan medföra att de för Sverige bäst lämpade sorterna uteblir från den svenska marknaden eftersom vi riskerar att bli serverade endast vad som finns på den europeiska menyn. Detta hände 2009 och kommer att hända igen 2010.

Foto: Jens Blomquist

Pyretrorider ett måste

Studien visar att de problem vi haft med jordloppor under de senaste 8–10 åren beror på att Chinook, det enda betningsmedel vi har i dag, inte ger tillräcklig effekt. I praktiken har många lantbrukare tvingats till kompletterande bekämpning med pyreteroid efter uppkomst. Pyreroidbekämpning har fungerat ganska bra fram till för något år sedan, men nu finns exempel på lantbrukare som sprutat totalt 6 gånger med pyretrorider mot jordloppor.

Samtidigt har 4 fältförsök (L13–1035) under år 2009 i Mälardalen återigen bevisat att enbart Chinookbetning inte räcker. Betningen måste kompletteras med en insekticid efter uppkomst, om inte preparat som exempelvis Elado med den verksamma substansen klotianidin kommer ut på den svenska marknaden. Tittar man t.ex. på försöket utanför Strängnäs fanns där plantor med 85 procent skadad bladytta på örtbladen och bara något 100-tal kilo i skörd efter en svensk standardbetning med Chinook. Men med så starka angrepp kanske även den bästa betning måste kompletteras.

Odlingsteknik bromsas upp

I andra försök i serien kan skörden verka anständig med dryga 2 ton per hektar, men skördeökning för effektivare betning gav ändå mer än 10 procent bättre skörd. Också en skörd kring dryga 2 ton är dock onödigt låg. I våra sortförsök har vi under 2000-talet sett betydande skördeökningar genom växtförädling och nya sorter, men dessa skördeökningar försvinner lätt bland

skördenedsättande jordloppor. Vi riskerar att få en odling med stagnerande värrapsskördar beroende på att förädlingsframsteg konsumeras av jordloppor i både bokstavig och bildlig bemärkelse. En möjlighet att kontrollera jordlopporna skulle rimligen kunna öka skörden med 10–20 procent över en natt.

Betning ger miljöplus

Så hade det kunnat bli om KemI snabbt godkänt de betydligt effektivare betningsmedel som finns i våra grannländer bland annat i Finland och Tyskland. Det är samma ansökningar som varit uppe till prövning, men som i Sverige tvingats tillbaka eller fått avslag beroende på att man i vårt land har andra bedömningskriterier än i våra grannländer. Avslag som saknar koppling till både behov och konsekvens.

Det är mycket hög tid att Kemikalieinspektionen samt miljö- och jordbruksdepartementen agerar på branschens framförda varningsrop. Framförallt våroljevästodlingen även tyras om vi inte snabbt får nya effektiva

betningsmedel. Utsäde med effektiv betning mot jordloppor använder betydligt mindre mängd kemikalier per hektar än vad en sämre betning gör som måste följas upp av ända upp till 6 behandlingar med pyretroider. Det finns

alltså ingen som helst logik i att behöva sitta fast i ett system som mer eller mindre kräver ovillkorlig sprutning med pyretroider. Den miljömässiga vinsten skulle vara oändligt mycket större med en effektiv betning. «

Pilotstudien i korthet - 3 frågor

- 1. Fråga: Hur länge varar skyddet från betningsmedlet?**
Svar: Betningseffekten verkar vara fullgod under cirka 3 dagar.
- 2. Fråga: Hur påverkar betningsmedlet jordlopporna?**
Svar: Betningsmedlet verkar inte påverka jordlopporna under kortare tider (1 vecka och mindre).
- 3. Fråga: Finns det risk för resistens hos jordloppor mot pyretroider?**
Svar: Av 40 jordloppor som exponerades för fältdos under 24 timmar dog bara 10 st (25 %). Det finns alltså en risk att jordloppor har utvecklat resistens mot pyretroider.

Metoder:

A & B: Jordloppor i olika antal och under olika lång tid stängdes in i nätburar tillsammans med Chinookbetade respektive obetade rapsplantor.

C. 10 jordloppor placerades i rör som hade olika doser av den aktiva substansen i Karate i 24 timmar.

